

Carlos Fuentes

CAM SINIR



İspanyolca aslından
çeviren
YILDIZ ERSOY CANPOLAT



Carlos Fuentes

CAM SINIR



ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-886-6

© 1995 Carlos Fuentes / Akcalı Telif Hakları Ajansı /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1997)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1998)

Dizgi: Mine Sarıkaya

Carlos Fuentes
CAM SINIR

ROMAN

İspanyolca aslından
çeviren

YILDIZ ERSOY CANPOLAT

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
La Frontera de Cristal

CARLOS FUENTES'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

ARTEMIO CRUZ'UN ÖLÜMÜ / *roman*
CAM SINIR / *roman*
DERİ DEĞİŞTİRMEK / *roman*
DIANA (Yalnız Avlanan Tanrıça) / *roman*
SEFER / *roman*
YANIK SULAR / *öykü*

Meksika'nın önde gelen yazarlarından olan *Carlos Fuentes* 1928 yılında doğdu. Amerika Birleşik Devletleri'nde Columbia, Harvard, Princeton ve başka üniversitelerde ders verdi, çok sayıda deneme ve senaryo yazdı. Bir süre Meksika'nın Fransa Büyükelçiliğini yaptı. *Fuentes*'in romanları arasında en önemlilerinden olan *Terra Nostra* Venezuela'da Romulo Gallegos Ödülünü kazandı. 1987 yılında, İspanyol dilinde yazan yazarlara verilen en büyük ödül olan Cervantes Ödülüne değer bulundu.

İÇİNDEKİLER

Başkentli Kız	9
Acı	33
Soygun	57
Unutma Çizgisi	89
Malintzin Montaj Fabrikaları	113
Kız Arkadaşlar	139
Cam Sınır	159
Bahis	181
Rio Grande, Rio Bravo	203

BAŞKENTLİ KIZ

Hector Aguilar Camin'e

"Campazas'a gelenler, ilginç hiçbir şey bulamazlar." Mavi Kılavuz'un bu kesin yargısı Michelina Laborde'nin güzel yüzündeki –"Bir Fransız hayranı Meksika maskesi," derdi ona– o kusursuz simetriyi bir an için bozacak bir biçimde gülümsemesine neden oldu; Meksika güzellerinin sağlam kemik yapısı zamandan hiç etkilenmezdi ya, "Ölüm için ne güzel yüzler," diye ekledi çapkın ve bu da Michelina'nın hiç hoşuna gitmedi.

Şaşırtıcı zevkleri olan genç bir kadındı, çünkü onu böyle yetiştirmişlerdi, bunu miras bırakmışlardı ona ve böyle eğitmişlerdi onu. 'Eski bir aile'den geliyordu, ama yüz yıl öncesinin eğitimi de çok farklı olmamalıydı. Hâlâ evin direği olmayı sürdüren ninesi, "Dünya değişti, bizler değişmedik," derdi sık sık. Ne var ki eskiden, iyi davranışlar daha çok destek bulurdu arka-larında. Malikâneler, olağanüstü mahkemeler ve Kilisenin hayır duaları. Geniş etekler de vardı. Günümüz modasının ortaya koyduğu fiziksel kusurları gizlemek daha kolaydı. Blucinler iri kalçaları ya da çöp gibi bacakları daha bir belli ediyorlar. Ninesinin kocasına (nur içinde yatsın) "Bizim kadınlarımız ardıc kuşları gibiler. İnce bacak, şişko kık," dediğini de duymuştu.

Üstüne etek giymiş gibi düşünüyor ve kot pantolonla daha özgür duyumsuyordu kendisini. Hiç kimse ayrımına varmadan ayak ayak üstüne atmak, eteğinin altına hiçbir şey giymeme yürekliliği göstererek dillere destan olan bu kalçalara özgür ve serin havanın süzüldüğünü duyumsamak, utangaçlığın aralıklarından, erkeklerin bunu düşlemek zorunda olduklarını bile bile kendini gizlenmiş olarak düşünmek ne güzel şeydi! Plajlardaki üstsüz modaya kin besliyordu, bikiniye kişisel bir düşmanlığı vardı, mini eteği istemeye istemeye giyyordu.

Gruman'ın hostesi özel uçağın biraz sonra Campazas Ha-vaalanı'na ineceğini söylemek için yanına yaklaştığında bunları düşünüyor olmaktan kızardı. Çöl ortasındaki kenti, kel tepele-ri, tedirgin edici toz bulutunu görmeye çabaladı. Hiçbir şey gö-remedi. Bakışları bir seraba yakalandı: uzaktaki ırmak ve daha ötede altın kubbeler, camdan kuleler, taştan büyük kopçalar gi-bi duran karayollarındaki sapaklar... Fakat bu camdan sınırın öteki yanındaydı. Turist kılavuzunun hakkı vardı: Orada, aşağı-da hiçbir şey yoktu.

Vaftiz babası Don Leonardo karşıladı onu. Daha altı ay ön-ce başkentte karşılaştıklarında çağırmıştı evine.

"Memleketini bir dolaş, hoşuna gidecektir, kızım. Özel uçağımı yollarım sana."

Vaftiz babasından gerçekten hoşlanmıştı. Elli yaşlarında bir adamdı, kendisinden yirmi beş yaş büyüktü, güçlü kuvvetli, uzun favorili, yarı dazlaktı; bunlara eşlik eden gülümseyişi ve bakışlarıyla Roma imparatorları gibi mükemmel ve klasik bir profili vardı. Özellikle de ona 'seni çok bekledim' diyen buğulu gözleri vardı.

Michelina su katılmamış bir kusursuzluğu yadsımış olabi-lirdi; onu düş kırıklığına uğratmayan, hiçbir farfaracı adam ta-nımamıştı. Ondan daha güzel sanıyorlardı kendilerini. Güzellik onlara çekilmez bir zorba havası veriyordu. Vaftiz baba Don Leonardo'nun mükemmel bir profili vardı ama yanakları, daz-laklığı ve hatta yaşı bile bunu yalanlıyordu... Buna karşın gü-lümseyişi 'Beni ciddiye alma, kösnüğün, hercainin biriyim ben,' diyordu, fakat öte yandan bakışları dayanılmayacak denli tut-kuluydu. 'Ciddi ciddi âşık oluyorum, diyordum ona, her şeyi vermeyi bildiğim için de her şeyi istemeyi biliyorum, sen ne söylüyorsun?'

"Bana ne diyorsun Michelina?"

"A, vaftiz babacığım, ben doğduğumda tanışmıştık, nasıl olur da altı ay önce dersin?"

Sözünü kesti:

"Bu üçüncü kez tanışışım seni kızım. Her seferinde yeni tanıyormuşum gibi geliyor bana. Daha ne kadar olacak?"

"İnşallah çok olur," dedi kızaracağını düşünmeden oysaki Zihuatanejo'da on gün geçirmiş olduğunu kimsenin ruhu duy-

mayacaktı ve hiç kimse onun kızardığının mı, yoksa yalnızca güneşte mi bronzlaşmış olabileceğinin ayrımına varmayacaktı. Fakat nerede olursa olsun bulunduğu yeri dolduran bir kadındı. Her yere uyum sağlıyordu, oraları daha bir güzelleştiriyordu. Kamuya ait yerlerde ve de Campazas'ın küçük havalimanında erkek ısıklıklarından bir koro onu karşılıyordu. Fakat delikanlılar kiminle geldiğini görünce saygılı bir sessizlik oldu.

Don Leonardo Barroso burada, kuzeyde, hem de başkentte nüfuzlu bir kişiydi. Michelina Laborde'nin babası, belli nedenlerden ötürü o zamanki bakanın vaftiz kızı olarak takdim etmişti onu. Koruma, tutku, küçücük bir nüfuz parseli.

"İktidar!"

Gülünçtü. Bunları bizzat vaftiz babası altı ay önce başkentte anlatmıştı ona. Meksika, seçkinlerini zaman zaman yenilemesi sayesinde ayakta durabiliyordu. İyi yanlarıyla ya da kötü yanlarıyla. Doğuştan soylular ölümsüzleştikleri zaman onları tekmeleme tekmeleme atıyoruz. Ülkenin toplumsal ve siyasal anlayışı daha çok, zamanında çekilmeyi bilmek ve sürekli yenilenmeye kapıları açık bırakmaktan ibarettir. Siyasal açıdan yeneden seçilmeme bizim büyük kaçış kapımızdır. Burada ne Somoza'lar olabilir ne de Trujillo'lar. Hiç kimse 'olmazsa olmaz' değildir. Altı yılcık ve dön evine. Çok mu çalmıştı? Daha iyi. Çekilmeyi bilmek ve bir daha mō demek için bile dönmemek topluma karşı borçtur. Stalin'in yalnızca altı yıl kaldığını ve iktidarı Trotsky'ye barış içinde teslim ettiğini bir düşünün, Trotsky'nin Kamenev'e, Kamenev'in de Bujarin'e, vb. Bugün evet, SSCB dünyanın bir numaralı gücü olabilir. Meksika'da, ne İspanya kralı, Avrupa kökenlilere kalıcı unvanlar verdi, ne de cumhuriyet, soyluluğa izin verdi.

"Ama her zaman farklılıklar oldu, "diye söze karıştı antika eşya kutularının karşısına oturmuş olan Laborde nine." Her zaman kibar insanlar olduklarını söylemek istiyorum. Yalnızca otuz yıl iktidarda kaldıkları için kendilerini soylu sanan Porfirio yanlısı insanlar bana gülünç geliyor. Tuxtepec Devrimi'nden sonra Porfirio Diaz yanlılarının başkente girdiklerini gören ailemiz çok korkmuştu: İspanyol baharatçılarının ve Pireneli İspanyol çarıkçılarının eşliğindeki bu Oaxacolu şaşkınlar

kimlerdi? Porfirio Diaz! Corcueras! Limantours! Yalnızca ün, san düşünleri! Öyleyse biz dürüst insanlar aptaldık...

Michelina'nın ninesi seksen dört yaşındaydı ve hâlâ şen şakraklı. Bilinci yerinde, saygısız ve iktidarların en tuhaf olanına çöreklenmişti. Aile, Devrimden sonra etkisini yitirmiş ve Donya Çariçe Ycaza de Laborde, hırdavat, incik boncuk ve özellikle de dergi koleksiyonu yapmak gibi tuhaf bir uğraşıya sığınmıştı. Kızlı erkekli birçok oyuncak bebek ortaya çıkmıştı, Mamerto el Chorro ya da Chupamirto el Paladito, Kaptan Tiburón ya da denizci Popeye söz konusu oldu mu, Donya Çariçe, içlerine pamuk tıkılmış poşet dolu bir dolaptan onları çıkarıyor, unutulmuşluktan kurtarıyor ve içleri dökülmüşse dikip onarıyordu.

Çocuklarını ve torunlarını umutsuzluğa düşüren bir kiskanıklıkla kartpostallar, film afişleri, sigara paketleri, kibrit kutuları, teneke içecek kutuları, maymun dergileri ve daha neler neler topladı, ta ki hatıra eşya satıcısı bir Amerikan şirketi, (aşağı yukarı) elli bin dolara *Hoy*, *Manana* ve *Siempre* dergilerini satın alıncaya dek, o zaman hepsinin gözleri fal taşı gibi açılmıştı, yaşlı kadının çekmecelerinde, dolaplarında sakladıkları altın madeniydi, eski paralar, anı olan mücevherler... Çariçe Sila, dedi en kültürlü olan torunu.

Seine Irmağı'na bakan evinden dışarıya bir göz atan Donya Çariçe'nin bakışları bulutluydu. Kendisinin oyuncak bebeği Ratoncita Mimi'yi koruduğu gibi kent de korunmuş olsaydı... Fakat bundan söz etmeye bile değmezdi. Öylece kalakaldı ve Meksiko kenti gibi büyüdükçe küçülen bir kentin akıl almaz ölümüne katıldı, kendisi de doğan, büyüyen ve kaçınılmaz olarak ölen zavallı bir varlıktı... Burnunu, biriktirdiği Chamaco Chico ciltlerine yapıştırdı ve kimsenin duymadığını, ya da anlamadığını sanarak özdeyişini fıslıladı:

*"Plus ça change, plus c'est la même chose."*¹

Ailesinin geçimini sağlamak, alışkanlıklarını ve hatta biraz boş da olsa gururunu koruyabilmek için Dışişleri'ne sığındı. Michelina'nın babası, o zamanlar genç bir milletvekili olan Leonardo Barroso'ya eşlik etmek üzere Paris'te görevlendirildi ve her Bourgogne kadehi ile, Grand Véfour'da katıldığı her ziya-

¹ Ne kadar değişirse, o kadar aynı kalır.

fetle, Loire Irmağı şatolarına yapılan her geziyle Leonardo'nun, bu köklü ailenin diplomatına karşı duyduğu şükran borcu önce eşine, hemen sonra da yeni doğan kızına geçecek kadar büyüdü. Bunu ondan istememişlerdi, bizzat kendisi önermişti.

"İzin verin, kızın vaftiz babası ben olayım."

Michelina Laborde e Ycaza: başkentli kız. Sizler onu gazetelerin boyalı sayfalarında sık sık boy gösterdiği için tanıyorsunuz. Yerlilere özgü klasik yüz, beyaz ten, fakat zeytin ve rafine şeker rengi karışımı Akdeniz gölgeli, bulutlu gözkapaklarla korunmuş, çekik, kara gözler, hafif fırtınalı kulaklar; bir vampirin bu ışıklı bedene kapatılmış geceden kaçmaya yeltenmesi gibi yalnızca tedirgin olan, tedirginlik yaratan dümdüz, hareketsiz ve titrek burnunun simetrisi. Gülümseyen tenin arkasında, bıldırcın derisi görünümündeki narin elmacikkemikleri de, tenin daha da ötesindeki kusursuz kafatasına doğru açılmaya çalışıyorlardı. Son olarak da Michelina'nın dalgalı, parlak, spray'den çok, sabun kokan uzun saçları, gizli kalan tüylü kısımların ister istemez bir habercisiydi. Her yeri kıvrır kıvrırdı. Kıvrık çene kısmı, derin çene çukuru, derinin kıvraklığı...

Dön Leonardo kızın büyüdüğünü görünce düşünmüştü bütün bunları ve hemen:

"Onu oğluma istiyorum," demişti.

2

Seyahat eden, güzel ve yapmacık başkentli kız, Capazas kentinin görüntülerine hiçbir şaşkınlık göstermeden baktı. Ortada tozlu bir alan, gösterişsiz fakat gururlu, sıvaları dökülmüş bir kilise, taş oymalı, dimdik ayakta kalmış portali haykırıyor: Barok buraya, çöl sınırına dek ulaştı. Yalnızca buraya dek. Dilenciler ve başıboş köpekler. Akıl almayacak denli kalabalık ve hoş bir insan seli, ucuzluk sunan, bolero mırıldanan ses yükselticiler. Meşrubat İmparatorluğu: Bundan daha çok gazoz tüketen bir ülke var mıdır? Siyah, oval, tropikal tütünden yapılmış sert sigaraların dumanı. Şekere batırılmış yerfıstığı kokusu.



Carlos Fuentes

CAM SINIR



Her romanında Meksika'nın yazgisına başkaldıran *Carlos Fuentes*, *Cam Sınır*'da da bir sınır kasabasının insanlarını ve sorunlarını yer yer şiir yüklü bir dille sergiliyor. Birbirinden bağımsız görünen dokuz öyküyü birleştiren en önemli bağ, Meksika gerçeğidir. Zaman zaman düzyazı-şiir diyebileceğimiz pasajların da eklenmesiyle, coşkulu, acılı, yergili bir dille tarihin derinliklerine de dalan yazar, Meksika'nın geri kalmışlığının, topraklarını Amerika Birleşik Devletleri'ne kaptırması ve binlerce Meksikalının yok edilmesinin acısını soluyor. *Cam Sınır*'da işçisiyle, kaçakçısıyla, aydınıyla, işbirlikçisiyle küçük bir sınır kasabasının serüveni anlatılıyor. Ucuz işçiye ihtiyaç olunca açılan sınırdan Amerika Birleşik Devletleri'ne yaşamlarını bile tehlikeye atarak geçmeye çalışan binlerce insanı, karşı tarafta da baskı, aşağılanma, hatta kaçak işçi sayılarak sınır dışı edilme bekler. Ekmek parası için yerinden yurdundan kopan, işçi kaçakçılarının ve bencil arabaların eline düşen kadın ve erkek işçiler aslında hep aynı yazgıyı paylaşmaktadırlar: Acımasız bir canavarla komşu olma yazgisını.

Kapaktaki resim: EUGENİ PLESOVSKI

ISBN 975-510-886-6



9 755108866 >